

Innst. S. nr. 120

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget frå næringskomiteen

St.meld. nr. 17 (2003-2004)

Innstilling frå næringskomiteen om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2001 og 2002

Til Stortinget

SAMANDRAG

Fiskeridepartementet legger med dette frem melding om gjennomføring av lov av 14. desember 1951 nr. 3 om omsetning av råfisk (råfiskloven) og lov av 27. april 1990 nr. 9 om regulering av eksport av fisk og fiskevarer (fiskeeksportloven), samt relevante saker som er av særlig interesse å legge frem for Stortinget. Meldingen omfatter perioden 2001 og 2002. Enkelte saker fra 2003 er også inntatt. Den forrige meldingen om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven ble lagt frem for Stortinget ved St.meld. nr. 8 (2001-2002) Om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 1999 og 2000. Salgslagenes virksomhet kommer til uttrykk gjennom vedleggene hvor styrets beretninger er inntatt. Videre gis det en redegjørelse for gjennomføringen av eksporten. Utdrag fra årsmeldingene til Eksportutvalget for fisk er inntatt som vedlegg 1.

Den økte oppmerksomheten rettet mot fiskejuks som følge av flere avsløringer i 2001 førte blant annet til endringer i omsetningsregelverket, jf. Ot.prp. nr. 92 (2000-2001). Råfisklovens straffebestemmelse ble endret slik at det i forskrifter gitt med hjemmel i loven kan bestemmes at overtredelser kan straffes med fengsel og ikke bare bøter. Det ble samtidig gjennomført en endring som innebærer etablering av hjemmel til å pålegge den som lander fisk i Norge uten at fisken samtidig omsettes, å utstede en landingsseidel. Et slikt pålegg har nå blitt vedtatt gjennom forskrift av 22. januar 2003 nr. 57 om opplysningsplikt ved landing og omsetning av fisk.

Forskrift av 29. juni 1990 om førstehåndsomsetning av råfisk (råfiskforskriften) er i meldingsperioden

endret slik at salgslagenes omsetningsrett for utenlandske landinger er presisert, og slik at omsetningsretten er utvidet til å gjelde flere arter.

Gjennomføring av førstehåndsomsetningen

Råfisklovens system innebærer at fangster som er landet i Norge ikke kan føres ut av landet, dersom de ikke i første hånd er omsatt gjennom eller med godkjenning av et fiskesalgslag. Det foreligger med andre ord et transittforbud. EU har helt siden EØS-forhandlingene på begynnelsen av 1990-tallet uttrykt ønske om at EU-fartøyer må gis adgang til å transittere fisk gjennom Norge. Under disse forhandlingene lyktes det ikke partene å finne en løsning. Drøftelsene fortsatte imidlertid, og i desember 1995 forelå det enighet om en avtale. Avtalen ble imidlertid ikke godkjent av medlemslandene og saken forble uavsluttet frem til Danmark og senere Sverige klaget det norske transittforbudet inn for Europa-kommisjonen. Kommisjonen delte klagernes syn om at forbudet utgjør brudd på protokoll 9 og ba Norge legge til rette for en transittordning. Norge kom Kommisjonen i møte ved å tilby en løsning hvor transitt ville tillates i bytte mot null toll på eksport av frysede pillede reker. Før det norske tilbudet formelt var besvart, brakte EU saken inn i forhandlingene om utvidelsen av EØS-avtalen, som pågikk første halvår 2003. Resultatet ble at norske myndigheter aksepterte å tillate transitt av EU-fanget fisk. Dersom dette innfris vil EU på sin side iverksette en tilleggsquote for frysede pillede reker som kan eksporteres tollfritt til EU. Norge er forpliktet til å iverksette en transittordning fra 1. mai 2004.

For norske myndigheter er det sentrale elementet at ordningen skal ivareta hensynet til ressurs- og veterinærkontroll. Kommisjonen har uttrykt full støtte til dette synet. Det vil også bli avkrevd en avgift til dekning av kontrollkostnader. På bakgrunn av den interesse som tidligere er vist fra EU-fartøyers side til å

transittere fisk, er det lite som tyder på at konsekvensene av en transittordning vil bli særlig merkbare.

Forslag til forskrift om opplysningsplikt ved landing og omsetning av fisk ble vedtatt i januar 2003. Arbeidet med å revidere samt utvikle nytt regelverk på dette området ble iverksatt på bakgrunn av at fiskerimyndighetene midt på 1990-tallet ønsket å bedre registrerings- og oppgaveplikten ved sjølproduksjon og overtakelse av egen fangst. Det var samtidig registrert betydelig økning av mellomlagring av fangst på fryserier mv. Etableringen av landingsseddelsystemet krever tekniske tilpasninger, herunder utarbeidelse av nye landings- og sluttsedler. Dette arbeidet forestås av Fiskeridirektoratet i samarbeid med blant andre fiskesalgs-lagene. Det nye systemet skal være i virksomhet fra 1. januar 2004.

Når hensynet til avtaket krever det, eller for å oppnå en hensiktsmessig utnyttelse av fangstene, kan salgslagene innføre midlertidige forbud mot fangst eller påby innskrenkninger i fisket. I meldingsperioden har Norges Råfisklag anvendt reguleringer i forhold til frosne råreker. I 2002 gjennomførte Norges Råfisklag reguleringer på vårtorskefisket. Vest-Norges Fiskesalgs-lag har gjennomført tidvise stopp i seinotfisket for å avpasse kvantum. Skagerakfisk regulerer rekefisket som innebærer ukeshvoter på rå og saltkokte reker. Norges Sil-desalgslag gjennomførte i meldingsperioden reguleringer i form av turkvoter og turnoverordninger for bestemte geografiske områder innen fiskeriene lodde, NVG-sild og nordsjøsild.

Salgslagene kan på nærmere vilkår dirigere fangster til bestemte kjøpere og til bestemt anvendelse. Dette virkemidlet har i meldingsperioden vært anvendt av Norges Råfisklag og Vest-Norges Fiskesalgs-lag i forbindelse med seinotfisket.

Kontroll

Råfiskloven § 3.3 fastsetter at Fiskeridepartementet skal ha adgang til å oppnevne en offentlig kontrollør. Det er i dag oppnevnt kontrollører i samtlige seks fiskesalgs-lag. Statens kontrollører skal avgi årlige rapporter til Fiskeridepartementet som blant annet skal inneholde kontrollørens merknader til årsberetning og regnskap. Kontrollørens viktigste funksjon er å føre kontroll med at den forvaltningsvirksomheten som salgslaget utøver er i samsvar med gjeldende regelverk.

Som et virkemiddel i arbeidet mot ulovligheter i næringen, ble det foretatt en endring av råfiskforskriften som åpner for å involvere salgslagene i sterkere grad i kontrollarbeidet.

Fiskeridirektoratet tok videre våren 2002 initiativ til oppstart av et prosjekt for å bedre harmonisering av salgslagenes og fiskerimyndighetenes virke, særlig med tanke på ressurskontroll. Prosjektet innebærer en grundig gjennomgang av salgslagene og Fiskeridirektoratet på de områder de pr. i dag har felles oppgaver. Videre vil det bli foretatt en gjennomgang av de regelsett om kvotekontroll som forvaltes i felleskap. Hovedmålsettingen med prosjektet er å få til en mer likeartet og effektiv ressurskontroll. Prosjektet har i meldingsperioden avsluttet kartleggingsfasen.

Fiskeeksportloven regulerer visse spørsmål i tilknytning til eksporten av fisk og fiskevarer. Fiskeridepartementet har opprettet Eksportutvalget for fisk som forvalter myndighetsoppgavene som følger av fiskeeksportloven og avledet regelverk. Eksportutvalget er underlagt Fiskeridepartementet og er rådgivende organ i spørsmål som angår eksport eller omsetning og produksjon i sammenheng med eksport. Virksomheten finansieres ved en årsavgift og en avgift på all eksport av fisk og fiskevarer. Samlet budsjett for 2003 var på 276,9 mill. kroner.

En betydelig andel av Eksportutvalget for fisk sin virksomhet ble i 2001 og 2002 finansiert av den økte eksportavgiften på eksport av laks til EU som følger av Lakseavtalen av 1997. Avtalen utløp 28. februar 2003. En forhøyet eksportavgift på laks til EU ble videreført til 1. januar 2004, da en avgift på 0,75 pst. ble gjort gjeldende for eksport av laks til alle markeder. Nivået på Eksportutvalgets fremtidige virksomhet vil måtte tilpasses det nye avgiftsnivået. Markedsutfordringen industri- og eksportleddet står overfor gjør at markedsarbeidet Eksportutvalget gjennomfører, har svært stor betydning.

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, leiaren Olav Akselsen, Bendiks H. Arnesen, Grethe Fosli og Aud Gaundal, frå Høgre, Ivar Kristiansen, Michael Momyr og Erlend Nornes, frå Framstegspartiet, Øystein Hedstrøm og Lodve Solholm, frå Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, frå Kristeleg Folkeparti, Rigmor Andersen Eide og Olaf Gjedrem, og frå Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, viser til at St.meld. nr. 17 (2003-2004) på ein grei og oversiktleg måte viser korleis gjennomføringa av råfiskloven og fiskeeksportloven har vore i åra 2001 og 2002.

Komiteen har merka seg at sjølv om fangstmengda er auka frå 2001 til 2002 har førstehandsverdien minka. Like eins har eksportverdien minka trass i at eksportmengda har auka frå 2001 til 2002.

Komiteen er av den meining at om ein ser ein nedgang i førstehandsverdien og eksportverdien så er verdiskapinga av særst stor nytte for Noreg generelt og kystsamfunna spesielt. Dette viser at næringa er ein av berebjelkane i norsk økonomi.

Komiteen har vidare merka seg at det framleis er ein stor del, omlag 20 pst., av det totale kvantum landa fisk på norsk jord, som kjem frå utanlandske båtar.

Komiteen har merka seg at det vert innført ei transittordning frå 1. mai 2004 for EU-fartøy. Komiteen har merka seg og er samd i at norske styresmakter har kravd ressurs- og veterinærkontroll som sentrale element i ordninga. Komiteen har merka seg at EU-kommisjonen er samd i dette synet. Komiteen vil be Regjeringa kome attende til Stortinget med ei form for evaluering på ein egna måte når denne nye ordninga har fungert ei tid.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at desse partia i Innst. S. nr. 103 (2003-2004) frå utanrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av avtale om Den tsjekkiske republikk, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikk deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilleggende avtaler konkluderte med at retten til transitt for EU-fartøy ikkje burde vere ein del av EØS-avtalen, og fremma forslag om å be Regjeringa gjenoppta forhandlingar med EU om dette punktet i avtalen. Å tillate transitt er i direkte motstrid med råfiskloven som seier at all fangst landa i Noreg, skal omsettes gjennom fiskesalslag. Dette gjeld både norske og utanlandske leveransar. Salslaga har ansvar for at kvantum blir registrert, og desse medlemene kan ikkje sjå nokon grunn til at transittlandingar skal vere unntatt dette. Tvert imot er det viktig at alle fangstar blir registrert mellom anna ut frå omsynet til ressurskontroll. Desse medlemene meiner dette kontrollregiment framleis kan ivareta innfor den nye EØS-avtalen.

Komiteen har merka seg at dei ordningane ein har innført som tiltak for å avgrense fiskefusk både på land og til sjøs, har verka.

Komiteen har òg merka seg det revideringsarbeidet som er gjort andsynes landingsetel.

Komiteen vil be om at ein orienterar Stortinget på ein høveleg måte om dei erfaringar ein gjer seg med dei nye reglane.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteens innstilling fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldinga og rår Stortinget til å gjere fylgjande

vedtak:

St.meld. nr. 17 (2003-2004) - om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2001 og 2002 - vert å leggje ved møteboka.

Oslo, i næringskomiteen, den 10. februar 2004

Olav Akselsen
leiar

Lodve Solholm
ordførar

